

Arkeologisk slutundersökning

Medby 1:8 Raä 195 och 437

Hogdals socken
Strömstads kommun

Rapport 2003:5
Susanne Selling

Arkeologisk slutundersökning

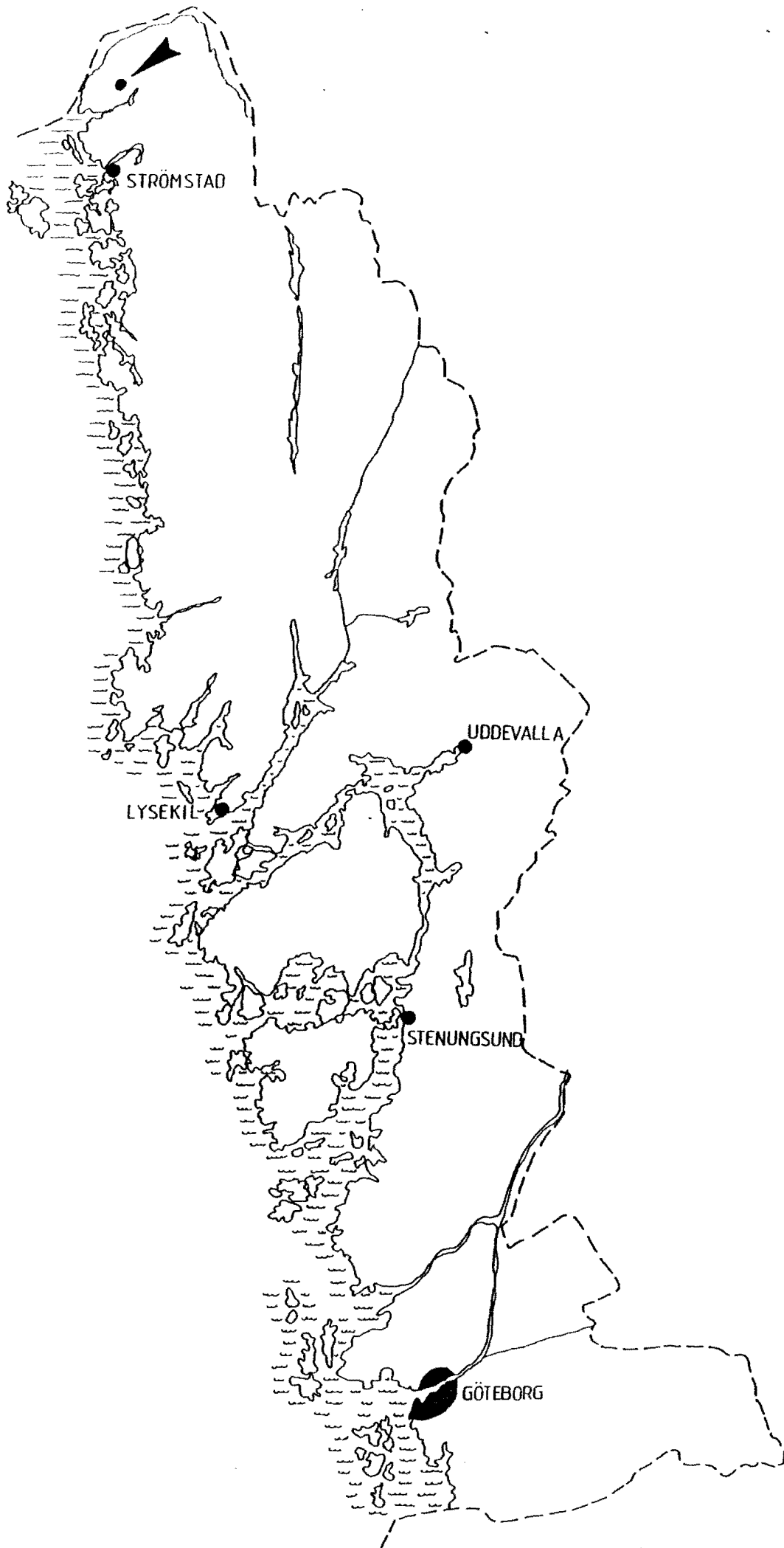
**Medby 1:8
Raä 195 och 437**

Hogdals socken
Strömstads kommun

*Ur allmänt kartmaterial
från lantmäteriet
medgivande 90.80.12.
ISSN 1650-3368*

*Bohusläns museum 2003:5
Susanne Selling*

Innehåll

Sammanfattning

Bakgrund

Syfte

Landskapsbild

Tidigare utförda undersökningar

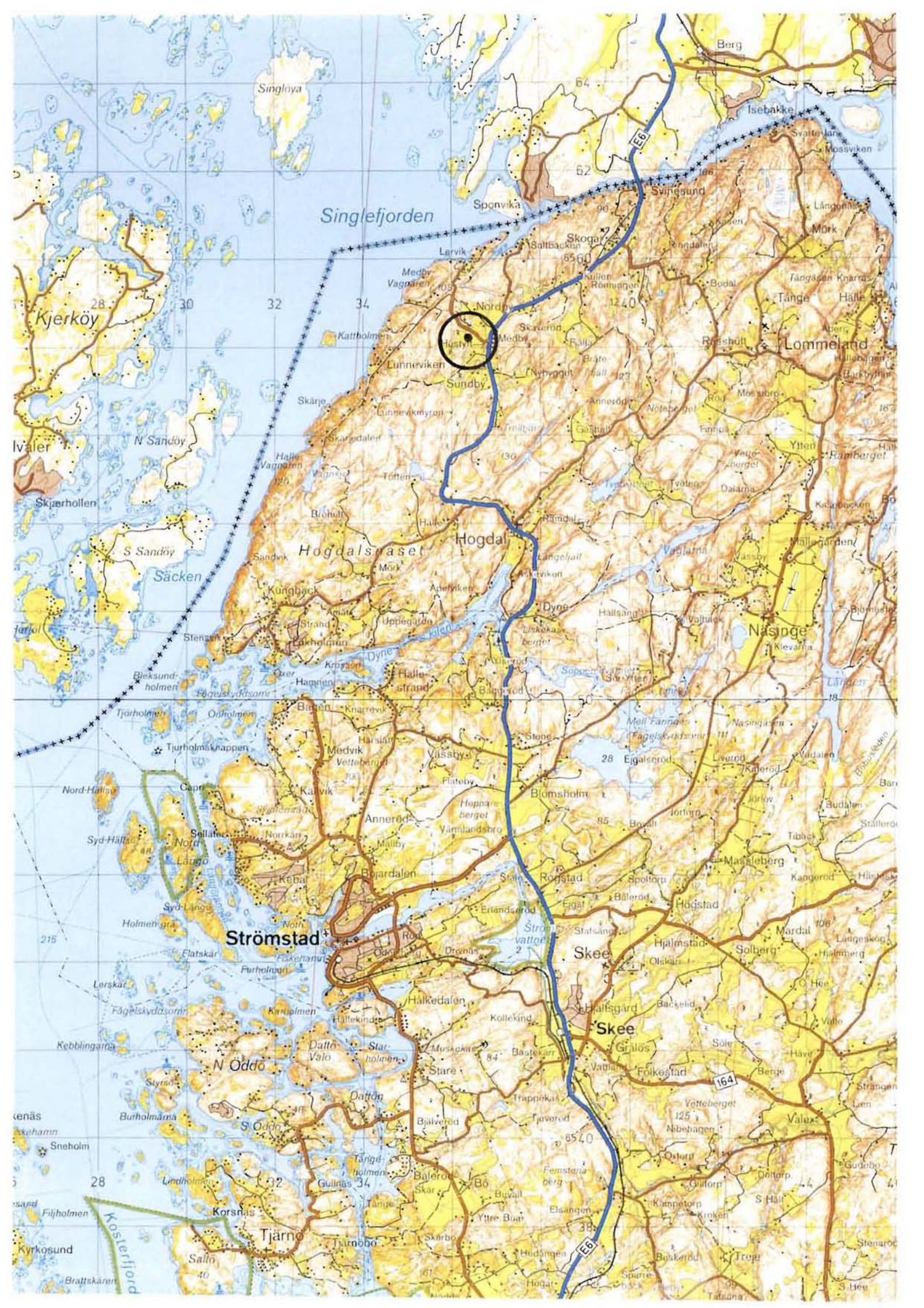
Undersökningen

Slutsatser och diskussion

Referenser

Tekniska och administrativa uppgifter

Bilagor

Sammanfattning

Den 10 juni till den 14 juni 2002 utförde Bohusläns museum en arkeologisk slutundersökning inom fastigheten Medby 1:8 i Hogdal socken, Strömstads kommun, Västra Götalands län. Den arkeologiska undersökningen föranleddes av planerad utökning av Nordby köpcentrum. Den planerade byggnationen berörde två fornlämningar; boplatsen Hogdal 437 samt en hällristningslokal, Hogdal 195. Uppdragsgivare och kostnadsansvarig var Orvelin Shoppingcenter.

Hällristningen Hogdal 195 utgörs av skålgropar, ringfigurer samt fyra skeppsrisingar. På typologisk grund, utifrån en av skeppsrisingarna med människofigurer, är en trolig datering bronsålderns period III eller något senare, d v s mellersta bronsålder. Hällristningen kommer att skyddas genom övertäckning.

Boplatsen/aktivitetsytan Hogdal 437 visade sig innehålla ett flertal härdar, kokgropar, gropar samt en mängd grunda stolphål. Härdar och kokgropar återfanns som tre koncentrationer av anläggningar, varav två låg i anslutning till stolphålsförekomsten och den tredje låg inom ett kortare avstånd till denna. Ingen tydlig huskonstruktion kunde konstateras. Sammantaget tolkas daterbara fynd och anläggningar som hörande till en aktivitetsyta där bosättning och till denna hörande aktiviteter troligen har förekommit under en period av flera hundra år, ca 400-0 f Kr. Anläggandet av hällristning och skålgropar har föregått boplatsaktiviteten och föreslås ha bidragit till att ett kontinuerligt mänskligt brukande av platsen etablerades.

Bakgrund

Med anledning av planerad utvidgning av Nordby köpcentrum, genomförde Bohusläns museum under perioden 2002-06-10 till 2002-06-14 en arkeologisk slutundersökning av den östra delen av fastigheten Medby 1:8, Hogdal socken, Strömstads kommun, Västra Götalands län. Fält- och rapportansvarig på Bohusläns museum var Susanne Selling. Uppdragsgivare var Orvelin Shoppingcenter, enligt Länsstyrelsens beslut dnr 431-10856-2000. Inom fastigheten fanns sedan tidigare två registrerade fornlämningar, en hällristningslokal (Hogdal 195) och en boplats (Hogdal 437).

Syfte

Den arkeologiska slutundersökningen syftade till att undersöka boplatsens funktion och syfte samt möjlig rumslig och kronologisk relation mellan hällristningslokal och boplats, utifrån de resultat som tidigare utförd arkeologisk utredning och förundersökning genererat. Syftet var även att dokumentera hällristningslokalen, då denna skall skyddas genom övertäckning.

Landskapsbild

Naturlandskap och fornlämningsmiljö

Undersökningsområdet utgjordes av uppodlad slättmark, inom vilket det finns två bergskullar samt ett område med nyavverkad granskog längst i norr. I områdets mitt sträcker sig en svag åsrygg mellan de båda bergskullarna, i sydost-nordvästlig riktning. Området omfattar två registrerade fornlämningar: en hällristning (Hogdal 195) och en boplatslokal (Hogdal 437).

Det undersökta området återfinns inom ett av Strömstads kommuns uttagna kulturmiljöer, enligt remissförslag till kulturmiljöer i Strömstad (område nr 5, Bohusläns museum 2002). Här framhålls som mål att *"ristningslokalernas rumsliga sammanhang i det omgivande landskapet skall bevaras och vara begripligt"* (ibid s 18).

Hällristningar är i området den dominerande fornlämningskategorin, med ett flertal lokaler av unikt slag. Ett mindre antal bronsåldersgravar samt ett par gravhögar, troligen från järnåldern, kompletterar miljön. I undersökningsområdets direkta närhet återfinns bl a Hogdal 197, 217 och 224, vilka utgörs av hällristningslokaler där t ex människofigurer och skeppsfigurer förekommer. Förutom dessa finns ett antal skålgropslokaler (Hogdal 192, 194, 196 m fl). På berget öster om området finns en fornborg (Hogdal 165). Gårdarna Hjälmsberg, Hustyft och Nordby finns registrerade som äldre by- och gårdstomter. Sammantaget ger lämningarna en bild av ett område där kolonisering intensifierats under bronsålder och tidig järnålder.

Tidigare utförda undersökningar

Arkeologisk utredning och förundersökning genomfördes av Bohusläns museum under 1999 och 2000 (Swedberg 1999, 2000). De visade att boplatsen Hogdal 437, på höjden i anslutning till hällristningen Hogdal 195, utgjordes av en aktivitetsyta med bl a gropar, härdar, skärvstensförekomst, samt en begränsad kulturlagerrest, men utan indikation på hus- eller hyddkonstruktioner. Den arkeologiska förundersökningen påvisade mer specifikt att boplatsindikerande anläggningar fanns koncentrerade dels söder och öster om den norra bergskullen, men visade också på skärvstensförekomst strax norr om det södra bergsimpedimentet, där hällristningen Hogdal 195 var belägen. Ett rumsligt samband mellan hällristning och boplats/aktivitetsyta konstaterades.

De påträffade anläggningarna bedömdes dock vara starkt förstörda, då de var hårt åtgångna av senare tiders markbruk. Det rumsliga sambandet med hällristningen bedömdes som intressant att undersöka vidare, så även aktivitetsytans funktion. C14 dateringar från en kokgrop (FU anl 4:1) gav en datering till århundradena före vår tideräknings början, d v s förromersk järnålder, kalibrerad datering 195-0 f Kr respektive 360 - 100 f Kr (Skogseth & Gulliksen 2000).

Makrofossilanalys från förundersökningen genomfördes på tre prover tagna från ovan nämnda kokgrop (FU anl 4:1), ett prov från en grop med keramik i anslutning till kokgropen (FU anl 4:2-3) samt ett prov från en kulturlagerrest med rikligt av kol och brända ben (FU anl 1:2). Ur samtliga jordprov plockades material även för pollenanalys (Ekblom 2000). Pollenmaterial för analys visade sig vara litet, endast gropfyllningen hade tillräckligt underlag för analys, med ett fåtal pollenkorn av tall, björk och gräs. Makrofossilanalysen visar sammanfattningsvis på odling, vilket indikeras av förekomst av skalkorn. Granbarr påvisar att gran växte lokalt eller i närområdet. Pollenanalys gjord i närbelägna sjön Lången – ca 20 km från Nordby – ger oss en bild av ett område med vegetation som domineras av björk och tall, och att granens ökning bör dateras till 2200 BP (Larsson 2001). I små frekvenser förekom dock gran i Bohuslän även tidigare. Övriga fröer associeras till röjda ytor, d v s kulturmark, alternativt till strandmiljö. Huruvida Nordby var strandnära vid den tid majoriteten av de arkeologiska anläggningarna tillkom, är diskutabelt då strandlinjeförskjutningen i området är problematisk (se t ex Larsson 2001 jfr Svedhage 1997).

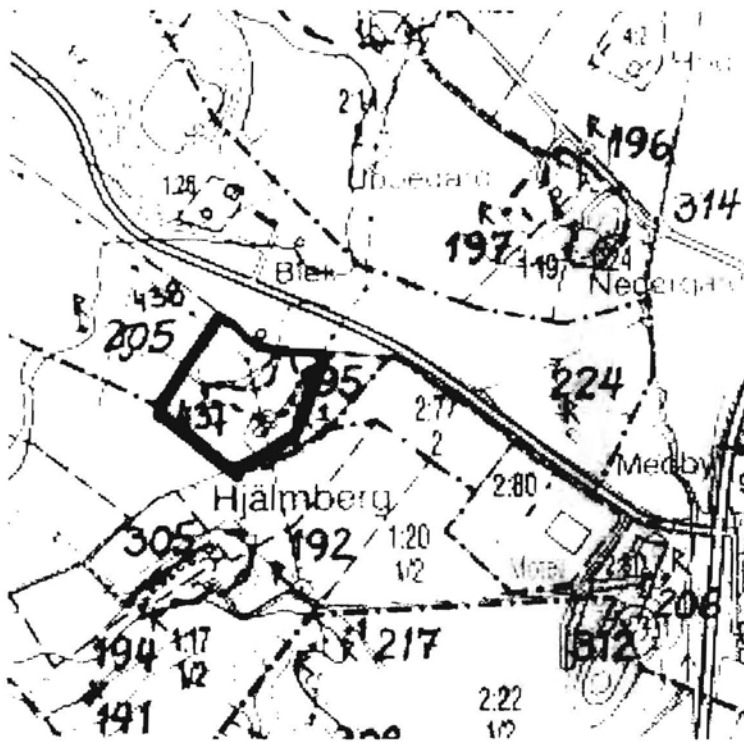
Undersökningen

Metod och genomförande

Arbetet genomfördes av två arkeologer under fem arbetsdagar, med hjälp av grävmaskin. Personal från Vitlycke museum dokumenterade hällristningen Hogdal 195.

Matjordslagret banades av på tre ytor (se bilaga 1), med hjälp av grävmaskin, med en skopbredd på 1 meter. Totalt 98 anläggningar påträffades, varav ca 40 % undersöktes. Undersökta anläggningar grävdes till hälften, samt dokumenterades genom foto och profilritning. Ritningar, foton och tillvaratagna fynd förvaras på Bohusläns museum. Schakt, anläggningar och lösfynd mättes in digitalt med GPS. Kolprover och makroprover samlades in för analys.

Arkeologisk utredning och förundersökning hade visat att ytan var hårt påverkad av sentida plöjning och förväntningen att finna välbevarade grunda anläggningar var därmed låg. Avbaningen med maskin koncentrerades till de områden där utredning och förundersökning påvisat anläggningar och var därmed inte heltäckande.

Utdrag ur ekonomiskt kartblad 10017, med det aktuella undersökningsområdet markerat.

Undersökningens resultat

Utifrån förundersökningens resultat koncentrerades slutundersökningen på tre ytor som bedömdes ha informationspotential utifrån syftet, d v s aktivitetsytans relation till hållristningen, samt aktivitetsytans organisation och funktion. Undersökningens tyngdpunkt kom att ligga på yta 2, där det största antalet anläggningar framkom.

Yta 1

Yta 1 (ca 430 kvm) utgjordes av ett halvcirkelformat område, utefter den norra sidan av det södra impedimentet, där hållristningslokalen var placerad. Inom ytan framkom en skärvstensgrop, en grop, samt ett tunt skärvstensflak (A1) som var beläget direkt på den svagt sluttande bergshällen strax västnordväst om hållristningen Hogdal 195. Skärvstensflaket hade en diameter på ca 2,7 x 1,2 meter och fyllningen innehöll sot och skärvsten, samt ett flintavslag. Inga fynd påträffades i de övriga anläggningarna, men en knacksten återfanns vid avbaning i anslutning till skärvstensgropen (A6, F5). På två ställen intill bergsimpedimentet framkom koncentrationer av röjningssten, blandad med skärvig sten och recenta fynd.

Hållristningen Hogdal 195 är belägen mot nordost på en utskjutande del av ett bergsimpediment. Hällen bär spår av eldsprängning, vilket skulle kunna höra samman med den tidsperiod när hållristningarna aktivt brukades. Lokalen är ca 7,8 x 1,7 meter och omfattar en hållristningslokal (Hogdal 195:1) med två ringfigurer, tio skålgropar, fyra skeppsristningar, samt två obestämbara figurer. Ett av skeppen har tre människofigurer stående ombord med lyfta spjut eller paddlar (Bengtsson 2002). Fyra meter längre söderut finns även en skålgropslokal (Hogdal 195:2) med 6 skålgropar över en yta på ca 1,65 x 0,55 meter. Skålgropslokalen Hogdal 195:2 är belägen på berghällens sydöstra del, något skild från hållristningslokalen.

Yta 2

Yta 2 (ca 860 kvm) utgjordes av området närmast söder och sydost om den norra bergskullen. Alven utgjordes överlag av gulbrun siltig lera under ett 0,2 - 0,3 meter tjockt matjordslager. Den västra delen visade sig vara mycket rik på lämningar, med härdar, två större kokgropar (A33 och 34) samt en mindre härdgrop (A15), flera större gropar, flertalet stolphål, samt gropar med keramik.

Härdar och kokgropar

En härd definieras här som en eldstad innehållande sot och kol, samt ofta skärvig och/eller skörbränd sten. Härdgropen är en härd som är nedgrävd i markytan och kokgropen är liksom härdgropen nedgrävd, men saknar stora mängder sot och kol då man inte har eldat i anläggningen. I kokgropen återfinns stora mängder eldpåverkad sten.

I den östra delen framkom fyra härdar (A19, 21, 22 och 24), varav A19 var tydligt rektangulär till formen men i väster var avskuren av ett recent dike. I den västra delen av ytan framkom ytterligare fyra härdar (A12, 13, 46 och 74), varav en var rektangulär (A46) med en diameter på ca 1,55 x 0,8 meter. I de mindre härdarna (A12 och 13) påträffades bergartsavslag och bränd lera. I en härdgrop, A15, återfanns förutom keramikfragment och bränd lera även små fragment av brända ben. Enligt den osteologiska analysen rör det sig inte om människoben, utan benen härstammar troligen från däggdjur av medelstorlek, t ex svin eller får (Jonsson 2002).

Två större kokgropar påträffades strax väster om den kokgrop (FU A4:1) som undersöktes och daterades i förundersökningsstadiet. Karaktären på kokgroparna bedöms vara likartade, även om spår av flätverk som konstaterades i förundersökningsanläggningen, inte kunde urskiljas i de nyframtagna kokgroparna. Diametern varierade från 1,6 meter (A33) till 1,1 meter (A34) och med ett djup på 0,28 respektive 0,42 meter. I båda kokgroparna påträffades rikligt med skörbränd och eldpåverkad sten, samt kolfragment. Den kalibrerade C14-dateringen placerar härdgropen i slutet av förromersk järnålder: 180 f Kr - 30 e Kr (Possnert 2003).

Kokgrop (A 34) från söder. Foto: Ingela Lundin, Bohusläns museum.

Stolphål och gropar

Mellan den västra och den östra delen framkom en rad av stolphål (A23, 26, 30-32, 91-94, 105) i väst-östlig riktning, som efter undersökning bedöms vara rester av en sentida konstruktion. Fyllningen utgjordes av brun humös silt vilken framstod som recent och markant skilde sig ifrån övriga stolphålsrester inom ytan.

Noterbart är istället den koncentration av stolphål som påträffades i ytans västra del. Majoriteten stolphål hade en diameter mellan 0,2 – 0,35 meter, med ett djup som ej översteg 0,1 meter. De var således så grunda att endast botten på anläggningarna återstod. Fyllningen utgjordes generellt av grå eller grågul siltig lera och avtecknade sig tydligt gentemot den gulbruna silt som utgjorde alv.

I den nordligaste delen av stolphålsförekomsten, närmast impedimentet, påträffades även ett antal stolphål med fynd. A2, 4, 5 och 14 innehöll små bitar keramik och i A14, 36 och 37 påträffades slagen flinta. I anslutning till dessa stolphål framkom även ett antal anläggningar med fynd som preliminärt klassades som gropar. I efterhand anses det möjligt att åtminstone de mindre groparna istället bör klassificeras som stolphål. Diametern varierar mellan 0,5 – 0,8 meter, men djupet överstiger knappast 0,1 meter och fyllningen är snarlik stolphålets fyllning. I samtliga dessa gropar/stolphål (A9 -11, A17) påträffades keramik, samt även i några stolphål slagen flinta och bränd lera.

Strax söder om kokgroparna påträffades ytterligare en grop (A20), men med osäker funktion. Gropen var ca 0,8 meter i diameter, med ett djup på 0,6 meter. Fyllningen utgjordes av brungrå siltig lera och kan möjligen indikera förvaring eller täktverksamhet, t ex av lera. Någon meter öster om gropen påträffades två rännformade anläggningar, med en fyllning som utgjordes av grågul lera och därmed kan knytas till stolphålen.

I samma område, strax norr om stolphålskoncentrationen, framkom ytterligare en grop (A35), fylld med sten och skärvig sten, samt rikligt med bränd lera och/eller lerklining. Gropens bottenlager C14-daterades till 206 f Kr - 90 e Kr (Possnert 2003).

Grop med lerklining (A 35) från söder. Foto: Ingela Lundin, Bohusläns museum.

Fynd

Fynden inom yta 2 var generellt av en karaktär som det är svårt att säga något definitivt om. De utgjordes främst av flintavslag, övrigt slagen flinta, spridda keramikskärvor, bränd lera/lerklining, samt av en knacksten och del av en malsten. Den keramik som påträffades utgjordes uteslutande av skärvor som kunde knytas till anläggningar, d v s stolphål och gropar. Inga hela eller större delar av kärl återfanns.

Yta 3

Yta 3 (ca 116 kvm) schaktades fram öster om den norra bergskullen, inom ett område som under utredning och förundersökning visade på skärvstensförekomst, samt en härdrest (AU 9:3 och FU 28:1). Inga nya anläggningar kunde konstateras.

Slutsatser och diskussion

Härdområde/kokgropsområde

Tre områden med aktiviteter knutna till härdar och kokgropar kunde konstateras. Alla tre områden återfanns inom yta 2:

- Ett område med kokgropar och en härd (A 33, A34 samt FU 4:1 och AU 7:1) återfanns inom ytans nordvästra del, strax väster om stolphålskoncentrationen.
- Ett område med härdar framkom i ytans östra del (A 19, 21, 22, 24 samt AU 8:1), varav en rektangulär härd (A 19).
- Ytterligare ett härdområde påträffades alldeles öster om och längs med stolphålsförekomsten i ytans västra del (härdar A12, 13, 46, och 74 samt härdgropen A15). Även här påträffades en rektangulär härd (A46).

Utifrån C14-dateringar från förundersökning och slutundersökning härstammar kokgropar och härdar från perioden 400-0 f Kr. Sammantaget indikeras en lång kontinuitet av mänsklig närvaro inom det aktuella området, som kan ha påbörjats tidigare i och med hållristningens anläggande (se nedan). Två av härdarna hade en markant rektangulär form och var något större än övriga härdar. Formen på härdarna kan indikera någon typ av specialiserad verksamhet. En parallell är de stora härdar som påträffades vid undersökningarna av Vitteneboplatsen i nordvästra Västergötland, med dateringar från förromersk järnålder till övergången till yngre järnålder. Härdarna var större än härdarna i Medby, ca 2,5 x 1,5, men hade också en tydlig rektangulär form (Fors 1999, s 42f). Även vid undersökningarna vid Rom, i Svarteborg sn, som genomfördes 1998, påträffades rektangulära/fyrkantiga härdar (Flagmeier manus) Gemensamt för dessa boplatser är att de nyttjats under en mycket lång tid, men tolkningen av de rektangulära härdarna är att de brukats under kortare tid, i det senare fallet med en datering till mellersta järnålder. Ett förslag är att härdarna haft en torkningsfunktion, t ex för torkning av lin eller kött. Grundare typer kan ha använts vid matlagning (Flagmeier manus, Fors 1999). De rektangulära härdarna i Medby är inte daterade, men förekommer i ett sammanhang som kan knytas till förromersk järnålder. Generellt har bruket av härdtypen varierat från plats till plats och över tid, men tolkningen grundas på att de flatbottnade, rektangulära härdarna ger en stor yta med jämn värme vilket skiljer sig från andra härdar och kokgropar.

Datering och sammanhang mellan de olika anläggningarna är ett problem. Liksom vid undersökningarna i Vittene och Rom visar C14 dateringar från Medby ett långt tidsspänn, även om man ser till de olika möjligheter till datering som standardavvikelse ger. En kontinuitet i rumsliga mönster kan dock tolkas som att man har en varaktig idé om var vissa aktiviteter skall utföras inom en boplat.

Funktionsindelning av boplatser från bronsålder och äldsta järnålder visar att boplatstyten varit uppdelad, där byggnader med olika funktion har placerats inom olika delar av ytan och att härdar, kokgropar och stora avfallsgropar har placerats på ett visst avstånd från den direkta bebyggelsen (Larsson 1995, s 50). Avstånd mellan aktivitetsytor och hus kan vara stora, vilket gjort att undersökningar omfattat endast delar av boplatstyten aktiviteter. Den del av det aktuella undersökningsområdet som alltså visade mest anläggningar – den västra delen av yta 2 – kan med härdar, härdgropar och kokgropar kanske knytas till en aktivitetsyta som inte legat i direkt anslutning till bostadsbebyggelse.

Fyra prover preparerades för makrofossilanalys: A15 och A34 (härdgrop respektive kokgrop) samt A11 och A35 (stolphål respektive grop med lerklining). Resultatet blev tyvärr magert, men ett fåtal sädeskorn och skalfragment i kokgrop och härd kompletteras av analysen från förundersökningen. Sammantaget indikeras en kulturmarksmiljö, där odling sannolikt utgjort ett inslag (Eklom 2003).

Stolphål och gropar

Av det 50-tal stolphålsrester som återfanns inom den västra delen av yta 2 har ingen konstruktion tydligt kunnat identifieras. Huskonstruktioner särskilt från bronsålder, men även från äldsta järnålder, är mycket ovanliga i Bohuslän. Huskonstruktioner är i övrigt en dålig utgångspunkt för att diskutera boplatser/ lokaliserings i Bohuslän då de vanligaste lämningarna härifrån istället utgörs av härdrester, kokgropar o dyl (Roger Nyqvist, muntlig uppgift). Det material som finns tillgängligt om huskonstruktioner i Bohuslän stämmer dock åtminstone översiktligt överens med den sydskanadinaviska byggnadstraditionen. (Bengtsson m fl 1998, s 16ff). Bostäderna utgörs av långhus, som under tidig bronsålder utgörs av tvåskeppiga konstruktioner som snart övergår i treskeppiga dito. I Sydskanadinavien har konstaterats att husen under äldre och mellersta bronsålder är stora och långa, men krymper efterhand alltmer i storlek. Under förromersk järnålder fortsätter tendensen att avståndet mellan de takbärande stolparna krymper. Så småningom blir husen däremot allt längre och spår av hägnader och fågator förekommer (Larsson 1995, s 54)

Svårigheterna med att fånga upp huskonstruktioner från yngre bronsålder och äldsta järnålder kan illustreras med en utgrävning på västra Hisingen i Göteborg, i Västra Änghagen, som genomfördes av GAM 1986 (Lundh 1988). Utgångspunkten var undersökning av en registrerad stenåldersboplatser. Vid undersökningen påträffades ett virrvarr av spridda mörkfärgningar som tolkades som stolphål men som inte kunde knytas samman till en konstruktion. Istället var det en sammanhängande ränna som avslöjade husets konstruktion och storlek. Fynd av keramik, i kombination med makrofossil, gav preliminärt en datering till övergången yngre bronsålder/ förromersk järnålder, d v s ca 500 f Kr.

Utifrån den bild som stolphål, gropar, kokgropar och härdar sammantaget ger, kan ytan i Medbytroligen tolkas som en aktivitetsyta som dateras till järnålderns äldsta del, eller till övergången mellan bronsålder och äldsta järnålder. Stolphålen ger ett intryck av att vara samtida, då dess storlek, djup och fyllning är relativt homogen. Möjligen kan det röra sig om upprepade omstolpningar inom samma yta. Det är även möjligt att mer omfattande schaktning kunde ha fått fram fler anläggningar som kunde ha bidragit till att kasta ljus över konstruktionen eller konstruktionernas utformning. Tyvärr tillät inte tiden att en mer omfattande undersökning kunde genomföras. Istället får vi nöja oss med att konstatera att någon typ av ställning eller huskonstruktion varit trolig inom denna del av aktivitetsyten. Till denna aktivitet kan knytas ett flertal härdar och kokgropar, samt även en lergrop och en grop innehållande riklig lerklining (A35) som möjligtvis kan kopplas till huskonstruktionen eller aktiviteter kring boplatsern, t ex keramikframställning. Bruket av keramik och kopplingen till aktivitetsyten indikeras genom de skärvor som framkommit i ett flertal av de stolphål/gropar som påträffats inom ytan.

Fynden – datering och kontext.

Keramik och bränd lera i kombination med slagen flinta förstärker ytterligare intrycket av ett område med aktivitet som kan kopplas till en boplatsyta. Både keramik, bränd lera och flintavslag knyts till anläggningar av boplatskaraktär, d v s härdar, gropar och stolphål. De flesta fynden påträffades i samband med undersökning av anläggningar och endast ett fåtal fynd framkom som lösfynd vid schaktning och rensning. Av fynden är det keramiken som har störst potential för datering, men dateringen av keramiken är problematisk då fyndmängden var av relativt ringa omfattning och oftast inte heller uppvisade mer specifikt daterbara dekorelement, stilar eller tekniker. Klassificeringen av keramiken är därför begränsad till en mer översiktlig datering till yngsta bronsålder – förromersk järnålder.

Under bronsåldern förekommer framförallt rabbad keramik med knoppar och vulster som dekorelement, enligt Björnhem och Säfvestads genomgång av keramiken från Fosie i Skåne (1993, s 41 ff). Någon liknande genomgång av bronsålderskeramik från Bohuslän finns inte att tillgå, men Kjerstin Cullberg har behandlat äldre järnålderskeramik (1973) och Johannes Bøe har studerat norsk keramik från äldre järnålder (1931). Dessa studier behandlar främst stil- och dekorelement och rör i första hand gravkeramik. Vid en slutundersökning av två gårdar från yngre bronsålder-äldre järnålder i Stinneröd, Resteröds socken i Bohuslän framkom ett keramikmaterial som påminner mycket om det vid den nu undersökta boplatsytan vid Medby (Ortman 1999). Men liksom vid Medby var keramikmaterialet fragmentariskt, vilket understryker dateringsproblematiken.

*Keramik från yta 2. Fyndnummer (från vänster till höger) 13a, 7e, 11a, och 6a.
Foto: Susanne Selling, Bohusläns museum.*

Keramik utgör den största fyndkategorin vid Medby (totalt 274 g fördelade på 11 anläggningar) och påträffades i stolphål och gropar främst inom den västra delen av yta 2. Inga hela kärl påträffades, men i ett fåtal anläggningar framkom mynningsbitar eller bottenbitar av en karaktär som ger oss en uppfattning av kärlets utseende och bruk. Minst tre olika kärlyper kunde identifieras. I två anläggningar påträffades ett grovt gods med en kärlvägg på ca 12 mm. Insidan var grå och utsidan täcktes av en rödbrun rabbad yta med mycket kvarts- och glimmerkorn. En datering till yngre bronsålder – äldre järnålder ligger närmast till hands. Rabbningen tyder på att godset utgjort kärl som brukats i vardagslivet och har använts t ex vid förvaring. I en anläggning (A10) påträffades keramik av tre olika typer. I samma grop återfanns även en bit hårt bränd sintrad lera och en bit slagg, vilket tyder på att eldning upp till höga temperaturer har förekommit. Förutom bitar från ett kärl av ovannämnda rabbade karaktär, fanns ett

grövre mer kompakt gods, med gråsvart kärna, och en rödbrun in- och utsida. Ytan är slät med enstaka kvarts- och glimmerkorn. Det tredje kärlet utgör mynningsbitar och bukbitar från ett mörkgrått tunt gods med glättad yta. Kärlets hals är kort och övergår snabbt i en rundad skuldra. Mynningskanten är tydligt facetterad och rundad. Trolig datering är till århundradena före Kristi födelse. I gropen A16 påträffades ytterligare en mynningsdel av ett mörkgrått fint magrat gods, som påminner mycket om två av keramikbitarna i A10. Dateringen av godstyperna bör överensstämma vilket knyter ihop A16 i den östra delen av yta 2 till A10 i den västra delen. Generellt sätt visar keramikerna på en relativ enhetlighet vilket åtminstone bidrar till att placera flera av anläggningarna inom samma tidsram.

Den brända leran förekommer i gropar och härdar och kan i några fall tolkas som lerklining, med ris- och pinnavtryck. Den största mängden bränd lera framkom i gropen A35 (172 g), varav ca en fjärdedel var hårt bränd och nedsotad. I gropen framkom även två bitar brända ben och ett flathugget flintavslag. Flathuggningstekniken associeras dock vanligen med en något tidigare tidsperiod, senneolitikum – äldre bronsålder.

Övriga fynd utgörs bl a av enstaka flintavslag och bergartsavslag som kan ses som sporadiska restprodukter från redskapstillverkning. Även en löpare och en del av en malsten återfanns, vilket visar att bearbetning av säd kan ha skett på platsen.

Hällristning-boplat

Innan och i samband med att byggnadsarbete på platsen påbörjas skall hällristningslokalen täckas över och skyddas, under översikt av Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Hela nordvästra delen av bergsimpedimentet bör täckas av en geotextil, ovanpå vilken 60-70 cm siktad sand fylls på. Ovanpå sanden skall ett tätt material (geomembran) läggas över innan matjord och gräs fylls på.

Av ristningarna hade ett av skeppen potential för datering. Det utgörs av ett uthugget skepp med tre stående människofigurer, hållandes spjut med uppsträckta armar. Enligt antikvarie Lars Bengtsson på Vitlycke museum är typen isolerad främst till Hogdalsområdet och trolig datering är bronsålderns period III. De figurer som kan ses stående ombord på skeppet kan tyda på en senare datering, d v s yngre bronsålder (Lasse Bengtsson muntlig uppgift). Övriga figurer är svårare att tidsbestämma. Det är t ex sannolikt att figurerna inte tillkommit vid ett och samma tillfälle, utan kan ha ristats i berghällan vid återkommande aktivitet. Skålgropar (i äldre litteratur ofta kallade "älvkvarnar") förekommer i sammanhang som sträcker sig från åtminstone senneolitikum fram till historisk tid. Skålgropslokaler återfinns dock gärna i rumsliga samband med bronsålderns hällristningar varför hällristningar och skålgropar i detta sammanhang troligen kan knytas samman både rumsligt och tidsmässigt.

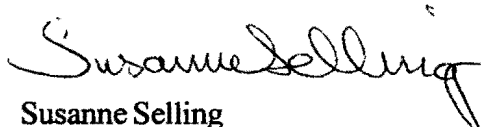

Hällristning Hogdal 195:1 från NO. Foto: Susanne Selling, Bohusläns museum.

Det tunna skärvestensflaket, med sotig, sandig fyllning kan möjligen knytas till hållristningen, vilket indikeras av läge och placering på hällens utskjutande nordöstra del. Huruvida den uppkommit i samband med hållristningens anläggande och/eller i samband med hållristningens brukningstid kan vi bara spekulera. På bergshällen finns spår av frostsprängning på ett flertal ställen, även i krönlägen där ansamlingar av vatten inte bör ha förekommit. Eldpåverkan är därför en trolig orsak till åtminstone en del av de krackelerade ytorna på hällen. Det är alltså möjligt att man eldat på hällen och att skärvestensförekomsten är knuten till detta bruk. Eld och eldning förekommer i olika rituella sammanhang och har varit ett viktigt inslag i offerhandlingar (se t ex Bengtsson 1999, s 73, Nordström 1995).

Den tidsmässiga relationen till den undersökta aktivitetsytan/boplatsen Hogdal 437 är mer diskutabel. Hållristningen dateras till bronsålderns mellersta del, d v s troligen ca 1200 – 900 f Kr. De C14 dateringar som hittills gjorts indikerar aktiviteter på boplatsytan som kan dateras till århundradena närmast före Kristi födelse d v s äldsta järnålder och är alltså senare än hållristningens anläggande. Bruket och kännedomen av hållristningen kan dock ha fortsatt åtminstone under närmast efterföljande tid. Det undersökta området uppvisar därmed ett rumsligt men också möjligt samband mellan hållristning och boplatsyta, där de rituella aktiviteterna vid hållristningen kan ha fortsatt efter att boplatsen etablerades, men där boplatsaktiviteterna tydligen höll sig på avstånd från ristningsytan. Sammantaget visar hållristning och aktivitetsyta på en kontinuitet i bruk och anspråktagande av landskapet, där hållristningarnas närvaro inledde en permanent närvaro av mänsklig påverkan som blev tydlig under slutet av bronsålder och under äldsta järnålder.

Uddevalla den 9 december 2002

Susanne Selling
Antikvarie/arkeolog

Referenser

- Bengtsson, Lasse.** 2002. *Dokumentation av hällristning. Raä 195:1 och 195:2 Hogdal sn, Strömstads kommun.* Vitlycke museum.
1999. Hällristningar – inte bara bilder. *Adoranten*. Årskrift 1999 för Scandinavian Society for Prehistoric Art. Tanumshede.
- Bengtsson, Lisbeth, Hernek, R & Johansson, G.** 1998. *Timmerås och Hällorna/Flykärr – boplatsundersökningar i mellersta Bohuslän.* Arkeologiska undersökningar för motorvägen Lerbo-Torp. RAÄ och Bohusläns museum. UV Väst rapport 1998:6. Kungsbacka.
- Björhem, N & Säfvestad, U.** 1993. *Fosie IV.* Malmö museer. Malmö.
- Brandt, T, Lindholm, K & Rydbom, L.** 2002. *Kulturmiljöer och kulturmiljöarbete i Strömstad – handläggartöd och kulturhistoriskt underlag för Strömstads kommun.* Bohusläns museum. Uddevalla.
- Ekblom, A.** 2000. *Rapport makrofossil och pollenanalys, Nordby, Hogdal sn. Bohuslän.* Uppsala: Geark.
2003 Rapport makrofossilanalys, Medby 1:8, Bohuslän. Uppsala: Geark.
- Flagmeier, Marie-Louise.** Manus. *Manligt och kvinnligt kring fyrkantiga härdar – att se boplatslämningar i genusperspektiv.*
- Fors, T.** 1999. Undersökningen av Vitteneboplatsen. *Fynd. Tidskrift för Göteborgs stadsmuseum och Fornminnesföreningen i Göteborg.* Nr 1-2/1999. Göteborg.
- Jonsson, Leif.** 2002. *Osteologisk analys av brända ben från Medby 1:8 i Hogdal sn, Bohuslän.* Arkeologisk Naturvetenskapligt Laboratorium, Göteborgs universitet.
- Larsson, M.** 1995. Förhistoriska och tidigmedeltida hus i södra Sverige. En morfologisk och kronologisk studie. *Hus och gård i det förurbana samhället.* Red. Göthberg, H, Kyhlberg, O & Vinberg, A. Riksantikvarieämbetet Skrifter nr 14. Stockholm.
- Larsson, O.** 2001. *Holocene vegetation history and land use in northern Bohuslän county, south-western Sweden.* Projektarbete, B259. Institutionen för geovetenskaper, avdelningen för Geologi, Geovetarcentrum.
- Lundh, G.** 1988. Västra Änghagen-huset. *Fynd. Tidskrift för Göteborgs stadsmuseum och Fornminnesföreningen i Göteborg.* nr 2. Göteborg.
- Nordström, P.** 1995. *Arkeologiska undersökningar invid hällristningar.* Uppsats i påbyggnadskurs i arkeologi, Stockholms universitet.
- Ortman, O.** 1999. *Stinneröd. Två gårdar från yngre bronsålder-romersk järnålder.* Raä 43, Resteröds socken, Bohuslän. Kulturhistoriska dokumentationer nr 10. Uddevalla.
- Possnert, G.** 2003. Resultat av C14-datering av träkol från Bohuslän. Ångströmlaboratoriet. Uppsala.
- Skogseth, F & Gulliksen, S.** 2000. *Dateringsrapport.* Laboratoriet för radiologisk datering. Trondheim.
- Svedhage, K.** 1997. *Tanumslätten med omgivning, specialundersökning av världsarvsområdet Tanum, delrapport III.* Bohusläns museum rapport 13. Uddevalla.
- Swedberg, S.** 2000. *Arkeologisk förundersökning, Nordby köpcentrum. Hogdals socken, Strömstads kommun.* Bohusläns museum rapport 2000:19. Uddevalla.
- Swedberg, S.** 1999. *Arkeologisk utredning, Nordby. Hogdals socken, Strömstads kommun.* Bohusläns museum rapport 1999:67. Uddevalla.

Muntliga källor

- Bengtsson, Lasse.** Antikvarie, Vitlycke museum.
Nyqvist, Roger. Antikvarie, Bohusläns museum.

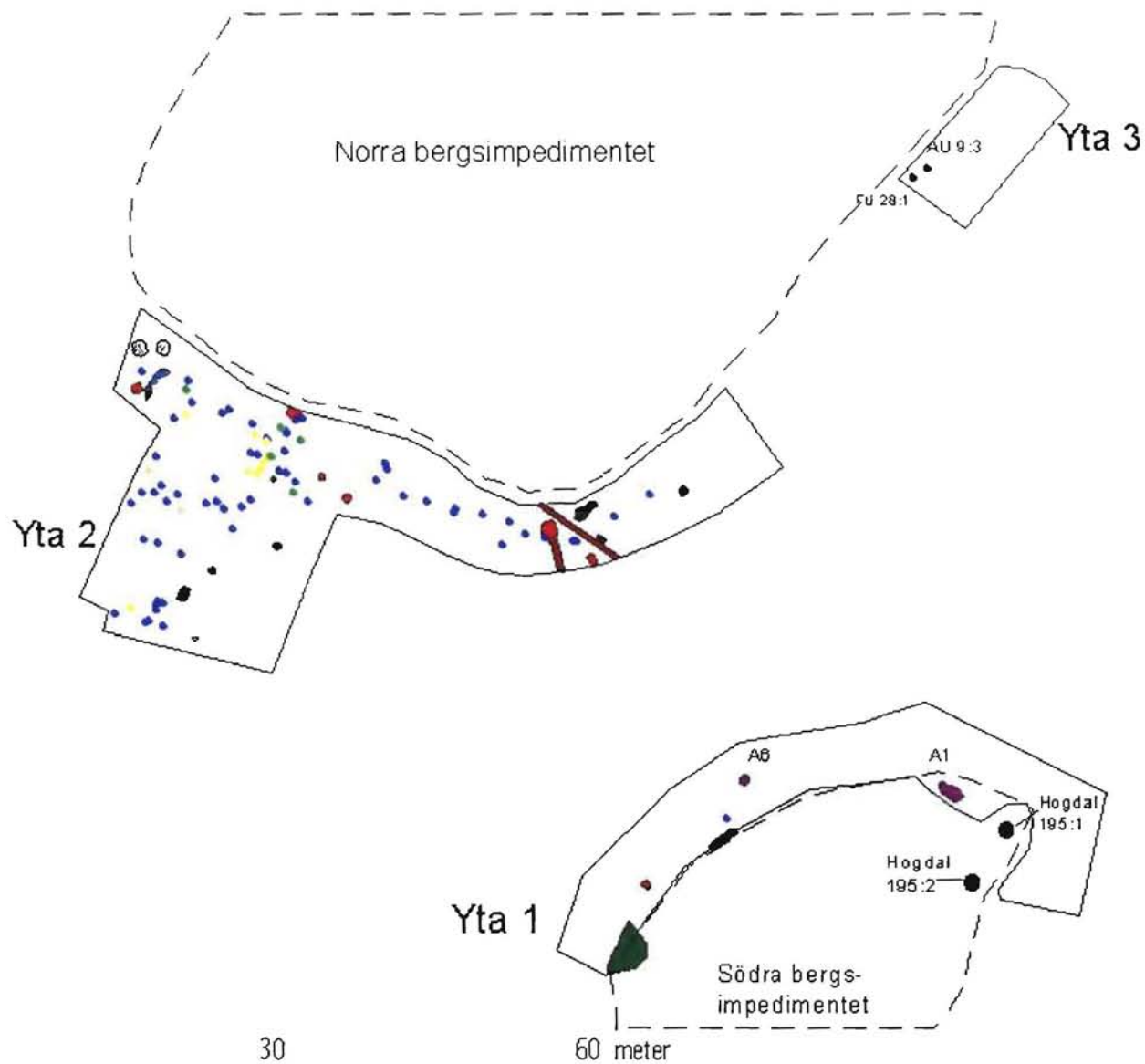
Tekniska och administrativa uppgifter

Lst. Dnr: 431-10856-2000
BM projektnr: 858
Fastighet: Medby 1:8
Socken: Hogdal
Kommun: Strömstad
Län: Västra Götaland

Fornlämnings nr: Hogdal 437, 195
Ek.karta: 10A 1h
Belägenhet: x 6558,31 y 1236,15
Höjd över havet: 19-21 meter
Koordinatsystem: RT 90, 2,5 gon V sth.
Uppdragsgivare: Orvelin Shoppingcenter
Box 97
451 19 Uddevalla

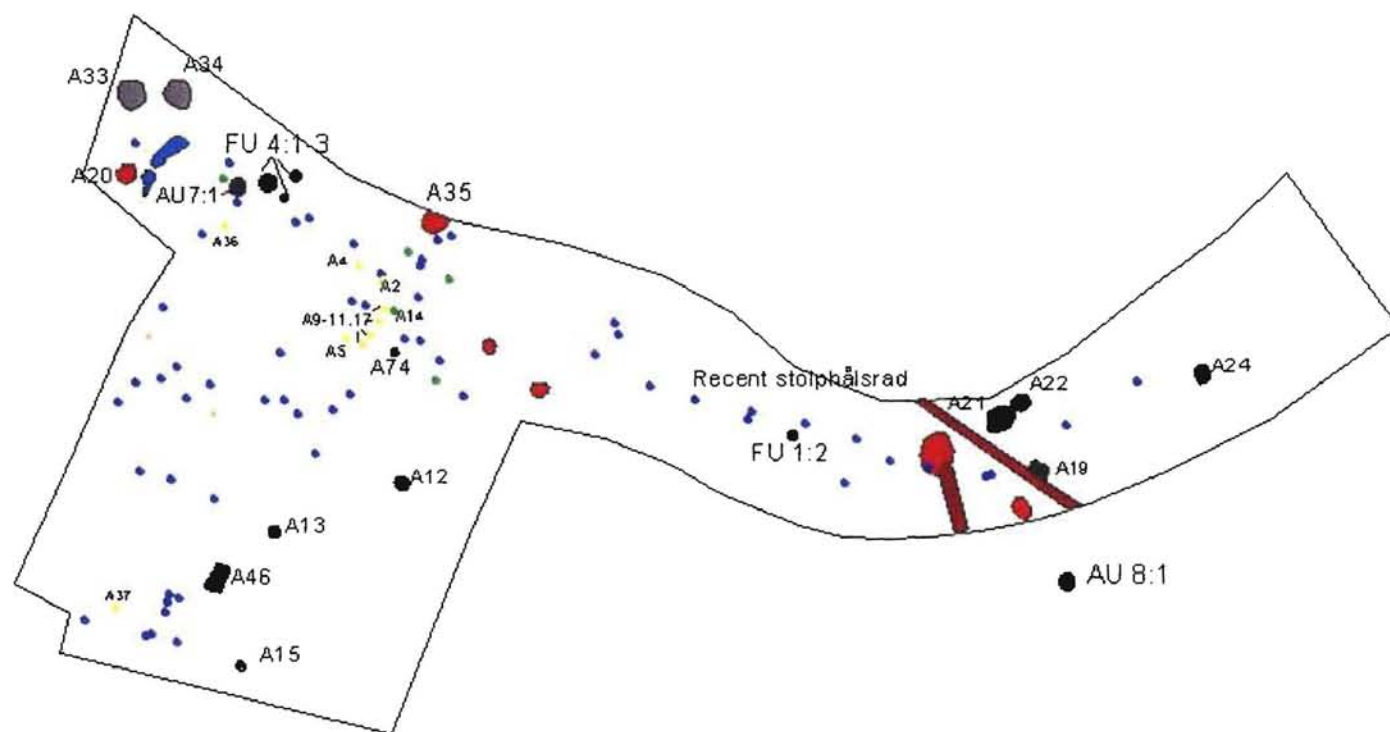
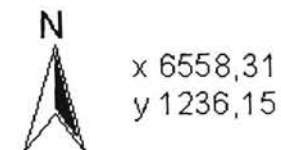
Ansvarig institution: Bohusläns museum
Fältansvarig: Susanne Selling
Projektansvarig: Susanne Selling
Fältpersonal: Susanne Selling och Ingela Lundin (Bohusläns museum)
Lasse Bengtsson och Andreas Toreld (Vitlycke museum)
Fältarbetstid: 80 timmar
Maskintid: 31 timmar
Undersökt yta: 1402 kvm
Ritning: Förvaras vid Bohusläns museum
Anläggningar: Stolphål, gropar, härdar, kokgropar, skärvtensflak, röjningsrösen.
Fynd: Brända ben, keramik, flintavslag, övrig bergartsavslag, lerklining,
bränd lera. Förvaras vid Bohusläns museum UM 28967
Datering: Yngre bronsålder – förromersk järnålder
Redigering och layout: Annelie Isacsson

US Nordby - Undersökningsytor

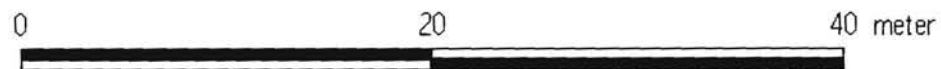

- Ränna
- Odlingröse
- Skärvstensflak
- Kokgrop
- Härd
- Grop/stolphål
- Täckdike
- Lösfynd
- Stolphål
- Grop
- Stolphål/grop med fynd

US Nordby Yta 2

- Ränna
- Kokgrop
- Härd
- Liten grop
- Täckdike
- Lösfynd
- Stolphål
- Stor grop
- Stolphål/
grop med fynd
- FU/AU
anläggning

ANLÄGGNINGAR

Anl nr	Yta	Typ	Längd	Bredd	Djup	Fyllning	Form	Fynd	Kommentar
1		1 Skärvestenslager	3	1,2	0,1	Gråsvart silt	Oregelb.	F1 Avslag	
2		2 Stolphål	0,25	0,25		Grå silt	Rund	F2a-2b Keramik	
3		2 Stolphål	0,2	0,2	0,15	Grå silt	Rund		Innehöll kolfragment, frag. av br lera.
4		2 Stolphål	0,35	0,35		Grågul silt	Rund	F3	
5		2 Stolphål	0,35	0,4	0,08	Grågul silt	Rund	F4a-b Keramik	Mycket skörbänd sten, kol.
6		1 Stolphål	0,25	0,25	0,15		Rund		
7		1 Skärvestensgrop	0,88	0,88	0,28	Grå silt	Rund	F5 Knacksten	Ca 5 l skärvesten, enstaka inslag av sot.
8		1 Grop	0,93	0,6	0,09	Mörkbrun sand	Oval		Recent
9		2 Stolphål/Grop	0,5	0,5	0,05	Grågul silt	Rund	F6a-d Keramik	Ev kulturlagerrest
10		2 Stolphål/Grop	0,5	0,5	0,09	Brungrå silt	Rund	F7a-h Keramik, slagg, avslag, br lera.	
11		2 Stolphål/Grop	0,7	0,6	0,12	Brungrå silt	Rund	F8 Keramik	
12		2 Härd	0,5	0,5	0,03	Svartgrå lera	Rund	F9a-9b Lerklining, del av slipad st	Enstaka kolfragment. Hårt sönderplöjd
13		2 Härd	0,6	0,6	0,06	Gråsvart silt.	Rund	F10a-10b Keramik, avslag	Enstaka skörbränd sten, kol.
14		2 Stolphål	0,28	0,25	0,16	Grågul silt	Rund	F11a-11b Keramik, avslag	Enstaka kolbitar
15		2 Härdgrop	0,5	0,45	0,15	Gråsvart siltig ler	Rund	F12a-12b Keramik, br ben	
16		2 Grop	2,1	1,54	0,2	Grågul lera	Rund	F13a-13b Keramik, avslag	
17		2 Stolphål/Grop	0,8	0,6	0,13	Brungrå silt	Oval	F14a-14c Keramik, avslag, lerklin	Enstaka kolbitar och bränd lera
18		2 Stolphål	0,4	0,4	0,1	Grå silt	Rund		Skörbränd sten.
19		2 Härd	0,62	0,58	0,12	Brunsvart silt	Rektang.		Avskuren av recent dike i väster
20		2 Grop	1,1	1	0,6	Brungrå siltig ler	Rund		Södra delen störd av dike/FU schakt.
21		2 Härd	1,32	1,1	0,22	Gråsvart silt	Rund		Ansluter till A 22
22		2 Härd	1,02	0,98	0,14	Gråsvart silt	Rund		Ansluter till A 21
23		2 Stolphål	0,3	0,3	0,1	Brun silt	Rund		Recent
24		2 Härd	0,8	0,8			Rund		
25		2 Stolphål	0,32	0,32	0,18	Grå silt	Rund		
26		2 Stolphål	0,45	0,35	0,16	Grå lera	Oval		
27		2 Stolphål	0,21	0,21	0,07	Grå lera	Rund		

Bilaga 3

Anl nr	Yta	Typ	Längd	Bredd	Djup	Fyllning	Form	Fynd	Kommentar
28	2	Stolphål	0,37	0,37	0,14	Grågul lera	Rund		
30	2	Stolphål	0,3	0,3	0,1	Brun silt	Rund		Recent
31	2	Stolphål	0,4	0,4	0,12	Brun silt	Rund		Recent
32	2	Stolphål	0,35	0,35	0,1	Brun silt	Rund		Recent
33	2	Kokgrop	1,6	1,6	0,28	Brungrå silt	Rund		Kol och mycket skörbränd sten
34	2	Kokgrop	1,1	1,1	0,42	Gråbrun sandig si	Rund		Mycket sten, en del hårt bränd.
35	2	Grop	1,4	1,2	0,24	Brungrå silt	Oval	F15a-15d Lerklining, avslag, bränt ben	
36	2	Stolphål	0,34	0,3	0,1	Grågul lera	Rund	F16 Avslag	
37	2	Stolphål	0,3	0,3	0,09	Grågul silt	Rund		
38	2	Stolphål	0,17	0,17	0,12	Grågul silt	Rund		
39	2	Stolphål	0,2	0,2	0,1	Grågul silt	Rund		
40	2	Stolphål	0,2	0,2		Grågul silt	Rund		
41	2	Stolphål	0,15	0,15		Grågul lera	Rund		
42	2	Stolphål	0,3	0,2		Grågul lera	Oval		
43	2	Stolphål	0,3	0,25		Grågul lera	Oval		
44	2	Stolphål	0,3	0,3		Grågul lera	Rund		
45	2	Stolphål	0,4	0,4		Grå silt	Rund		
46	2	Härd	1,55	0,8	0,08	Sotig svart silt	Rektang.	F19 Del av malsten	
47	2	Stolphål	0,2	0,2		Grågul lera	Rund		Norra delen avskuren av dike
48	2	Stolphål	0,3	0,3		Grågul lera	Rund		
49	2	Stolphål	0,3	0,3		Grågul lera	Rund		
50	2	Stolphål	0,2	0,2		Grågul lera	Rund		
51	2	Stolphål	0,4	0,3		Grågul lera	Oval		
52	2	Stolphål	0,4	0,4		Grågul lera	Rund		
53	2	Stolphål	0,4	0,35		Grågul silt	Oval		
54	2	Stolphål	0,35	0,3			Oval		
55	2	Stolphål	0,35	0,3			Oval		
56	2	Stolphål	0,4	0,35			Oval		
57	2	Stolphål	0,4	0,4	0,1	Brungrå silt	Rund	F17 Avslag	Stenskott
58	2	Stolphål	0,5	0,5		Grågul lera	Rund		
59	2	Stolphål	0,3	0,3		Grågul lera	Rund		
60	2	Stolphål	0,3	0,3		Grågul lera	Rund		

Anl nr	Yta	Typ	Längd	Bredd	Djup	Fyllning	Form	Fynd	Kommentar
61	2	Stolphål	0,35	0,35		Grå silt	Rund		
62	2	Stolphål	0,3	0,3	0,1	Grå silt	Rund		
63	2	Stolphål	0,15	0,15	0,07	Grågul silt	Rund		
64	2	Stolphål	0,3	0,3		Brun silt	Rund		Troligen recent
65	2	Stolphål	0,3	0,3		Grågul lera	Rund		
66	2	Stolphål	0,3	0,3		Grågul lera	Rund		
67	2	Grop	0,7	0,7		Grågul lera	Rund		
68	2	Stolphål	0,25	0,25		Grågul lera	Rund		
69	2	Stolphål	0,35	0,35			Rund		
70	2	Ränna	1,6	0,6			Oval	F18 Bränd lera	
71	2	Stolphål	0,35	0,35		Grågul lera	Rund		
72	2	Stolphål	0,35	0,35		Grågul lera	Rund		
73	2	Stolphål	0,35	0,35		Grågul silt	Rund		
74	2	Härd	0,5	0,5			Rund		
75	2	Stolphål	0,35	0,35		Grå silt	Rund		
76	2	Stolphål	0,4	0,3		Grå silt	Oval		
77	2	Stolphål	0,3	0,3		Grå silt	Rund		
78	2	Grop	0,45	0,45		Grå silt	Rund		
79	2	Stolphål	0,4	0,35		Grå silt	Oval		
80	2	Stolphål	0,35	0,35		Grågul silt	Rund		
81	2	Grop	0,7	0,7		Grå silt	Rund		
82	2	Stolphål	0,35	0,35		Grå silt	Rund		
83	2	Stolphål	0,3	0,3		Grå silt	Rund		
84	2	Stolphål	0,3	0,3		Grå silt	Rund		
85	2	Grop	0,45	0,4		Grå silt	Rund		
86	2	Grop	0,6	0,6		Grå silt	Rund		
87	2	Grop	1	1		Grågul lera	Rund		
88	2	Stolphål	0,2	0,2		Grågul silt	Rund		
89	2	Stolphål	0,25	0,25		Grå silt	Rund		
90	2	Stolphål	0,15	0,15		Grå silt	Rund		
91	2	Stolphål	0,4	0,4		Brun silt	Rund		Recent
92	2	Stolphål	0,4	0,4		Brun silt	Rund		Recent

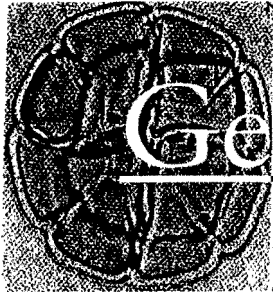
Anl nr	Yta	Typ	Längd	Bredd	Djup	Fyllning	Form	Fynd	Kommentar
93	2	Stolphål	0,4	0,4		Brun silt	Rund		Recent
94	2	Stolphål	0,45	0,45		Brun silt	Rund		Recent
100	1	Odlingsröse	4	1			Oregelb.		FU A14:1
101	1	Odlingsröse	5	4			Oregelb.		
103	2	Grop	1,05	1,05		Brungrå silt	Rund		
104	2	Stolphål	0,4	0,3		Gulgrå silt	Oval		
105	2	Stolphål	0,4	0,3		Brun silt	Rund		Recent
106	2	Ränna	1,2	0,5	0,22	Grågul lera	Oval		Inslag av bränd lera i fyllningen

Bilaga 4**FYND**

Fyndnr	Yta	A-nr	Anläggning	Material	Typ	Antal	Vikt (g)	Typ
1	1	A1	Skärvestensflak	Flinta	Avslag	1	0,5	
2a	2	A2	Stolphål	Lera	Keramik	1	2,7	Mynning. Brungrått gods, med grov magring
2b	2	A2	Stolphål	Lera	Keramik	9	16,8	Kompakt grövre gods, m svart insida, rödbrun slät utsida. Enstaka kvarts och glimmer i magring.
3	2	A4	Stolphål	Lera	Keramik	2	4,1	Fint gods, brungrå insida, gulbrun utsida.,
4a	2	A5	Stolphål	Lera	Keramik	3	4,8	Mynningsbitar, fint gods, brungrå insida, gulbrun utsida.
4b	2	A5	Stolphål	Lera	Keramik	3	4,5	Fint gods, brungrå insida, gulbrun utsida.,
5	1	A7	Grop	Bergart	Knacksten	1	295,3	Nära A6/lösfynd
6a	2	A9	Grop	Lera	Keramik	2	40,7	Bukens överdel (övergång), grövre gods, gråsvart kärna, rödbrun in- och utsida. Slät yta, m enstaka kvarts och glimmer.
6b	2	A9	Grop	Lera	Keramik	3	13,3	Kompakt grövre gods, m svart insida, rödbrun slät utsida. Enstaka kvarts och glimmer i magring.
6c	2	A9	Grop	Lera	Keramik	7	6,5	Trasiga gråsvarta bitar, möjligen kärnväggens kärna.
6d	2	A9	Grop	Lera	Keramik	1	1,8	Mynningsbit, gråsvart gods med grov magring.
7a	2	A10	Grop	Metall	Slagg	1	0,7	
7b	2	A10	Grop	Lera	Keramik	2	8,1	Mynning, mörkgrått tunt gods m glättad yta. Mynningskanten mångfacetterad/rundad.
7c	2	A10	Grop	Lera	Keramik	2	12,3	Mörkgrått tunt gods m glättad yta.
7d	2	A10	Grop	Lera	Keramik	2	18,8	Bottenbit.Grövre gods, gråsvart kärna, rödbrunin- och utsida. Slät yta m enstaka kvarts och glimmer.
7e	2	A10	Grop	Lera	Keramik	17	86,4	Grövre gods, grå insida, rödbrun rabbad utsida med mycket
7f	2	A10	Grop	Lera	Bränd lera/lerklining	4	10,3	
7g	2	A10	Grop	Flinta	Övrig	1	0,9	Bränd
7h	2	A10	Grop	Flinta	Avslag	1	1,4	
7i	2	A10	Grop	Lera	Sintrad lera	1	0,8	
8	2	A11	Grop	Lera	Keramik	2	6,5	Kompakt grövre gods, m svart insida, rödbrun slät utsida. Enstaka kvarts och glimmer i magring.

Fyndnr	Yta	A-nr	Anläggning	Material	Typ	Antal	Vikt	Typ
9a	2	A12	Härd	Lera	Bränd lera/lerklining	1	11,6	
9b	2	A12	Härd	Bergart	?	1	49,0	Del av slipad sten, möjlig malsten.
10a	2	A13	Härd	Lera	Keramik	6	3,5	Gråsvart. Fin magring
10b	2		Lösfynd	Bergart	Avslag	1	16,8	Lösfynd, 3 m söder om A13
11a	2	A14	Stolphål	Lera	Keramik	1	15,5	Mynningsbit. Grövre gods, grå insida, rödbrun rabbad utsida med mycket kvarts och glimmer.
11b	2	A14	Stolphål	Bergart	Övrigt slagen	1	3,1	
12a	2	A15	Härdgrop	Lera	Keramik	10	11,3	Kompakt grövre gods, m svart insida, rödbrun slät utsida. Enstaka kvarts och glimmer i magring.
12b	2	A15	Härdgrop	Ben	Brända ben	10	0,7	
13a	2	A16	Grop	Lera	Keramik	1	10,9	Mynning, mörkgrått tunt gods m glättad yta. Mynningskanten mångfacetterad/rundad.
13b	2	A16	Grop	Bergart	Övrigt slagen	1	5,4	
14a	2	A17	Grop	Lera	Keramik	4	5,2	Gråsvart gods, grovt magrad.
14b	2	A17	Grop	Bergart	Övrigt slagen	1	3,9	
14c	2	A17	Grop	Lera	Bränd lera/lerklining	2	5,2	
15a	2	A35	Grop	Lera	Bränd lera/lerklining	5	24,8	Hårt brända, sotade.
15b	2	A35	Grop	Lera	Bränd lera	55	147,4	
15c	2	A35	Grop	Flinta	Avslag	1	0,4	Flathuggen
15d	2	A35	Grop	Ben	Brända ben	2	2,3	
16	2	A36	Stolphål	Flinta	Avslag	1	10,5	Svallad
17	2	A57	Stolphål	Flinta	Avslag	1	0,9	
18	2	A70	Ränna	Lera	Bränd lera	1	0,7	
19	2	A46	Härd	Bergart	Del av malsten	2	390,5	Slipad
20	2			Bergart	Malsten-löpare	1	1 020,9	Lösfynd

Anneli Ekblom
Jenny Lindsväg 86
752 44 Uppsala
tel (dagtid) 018 471 21 01
(mobil) 073- 679 2842
E mail:
anneli.ekblom@arkeologi.uu.se

*Konsultation inom geo-arkeologi
makrofossil (frö) analys och pollenanalys*

Rapporter 9

Makrofossil analys, Medby 1:8

På uppdrag av Bohuslänsmuseum har makrofossilanalys utförts på jordprover från en boplat/aktivitetsyta, Medby 1:8, Hogdal sn, norra Bohuslän. Proverna bestod av fyllning från härdgrop, kokgrop, grop samt en grop/stolphål. Under förundersökning (A437, 438) gjordes makrofossilanalys av kokgropsfyllning, groppfyllning och kulturlager i närheten av det nu undersökta området. En kokgrop utgrävd under förundersökningen daterades till förromersk järnålder (ca 300-100 fkr). Fynd från övriga anläggningar på platsen, gropar, härdar och kokgropar framkomna under slutundersökningen indikerar en datering till slutet av bronsålder och förromersk järnålder.

Preparering

Jordproverna vattenmättades och volymbestämdes innan preparering. Preparering gjordes genom en kombination av slamning och flotering. Materialet sattes i rörelse i en behållare under det att vatten tillsattes. Principen för denna preparering är att rörelsen får det organiska materialet att lägga sig på ytan av lösningen medan det minerogena sjunker till botten. Lösningen hålls sedan av successivt och sällas genom ett såll med 0,25 mm maskvidd. Denna process upprepas flera gånger tills inget organiskt material längre kan observeras. Proverna analyserades i 10-40x förstoring med hjälp av ett stereomikroskop.

Bestämningen av fröerna gjordes med hjälp av referenslitteratur Beijerinck (1969). Endast förkolnat material har beaktats i analysen, övriga påträffade färska fröer och annat växtmaterial har betraktats som recenta då de inte kan skiljas från moderna fröer.

A 3 STOLPHÅL

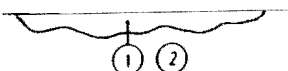
0,2 ϕ m
0,15 djup

- ① GRÅBRUN SILT M. KOLSTÅNK O. BR. LERA
- ② GRÅGUL LERA

A 8 GROPP

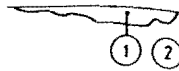
0,93x0,6
från V

- ① MORKBRUN SILTIG SAND
 - ② GUL LERA
- ANM. RECENT

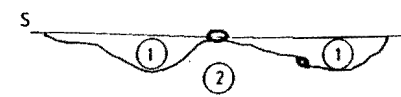
A 13 HÄRDREST

0,6 ϕ m
0,06 djup

- ① GRÅSVART LERIG SILT / SILTIG LERA M. SOT / KOL O. SKÖRBR. STEN (ENST. O. STORA)
- ② GULGRÅ LERA

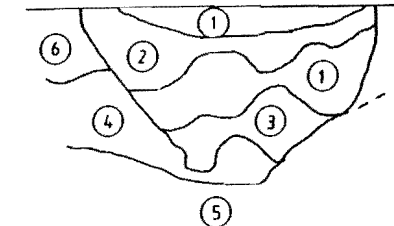
A 17 GROPPAR

- ① BRUNGRÅ SILT M. ENST. KOLBITAR O. BR. LERA
- ② GULGRÅ LERA

A 20 DJUP GROPP (BRUNN / LERTÅKT)

1,10x1,0
0,6 djup

- ① BRUNGRÅ SILT M. ENSTAKA BR. KOLFNAS O. KOLSTÅNK, ENST. SKÖRBR. STENAR
- ② LJUSGRÅ SILT, NGT. MER GRUSIG
- ③ BRUNGRÅ LERA M. ENST. KOLSTÅNK
- ④ GULGRÅ LERA
- ⑤ BLÅGRÅ LERA
- ⑥ GRÅGUL FLAMMIG SILTIG LERA

SÖDRA DELEN STÖRD AV GAMMALT SCHAKT ELLER DIKE
GRÄVD M. MASKIN

A 5 STOLPHÅLSREST

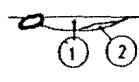
0,35x0,4 m
0,05 djup

- ① BRUNGRÅ SILT M. MYCKET SKÖRBR. STEN O. KOLBITAR
- ② GULGRÅ LERA

FYND: KERAMIK

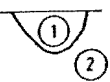
A 9 GROPP M. KERAMIK

- ① BRUNGRÅ SILT M. KOLBITAR O. KERAMIK
- ② GRÅGUL FLAMMIG LERA

A 14 STOLPHÅL

0,28x0,25 m
0,15 djup

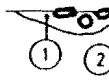

- ① BRUNGRÅ SILT M. ENST. KOLBITAR O. KERAMIK
- ② GRÅGUL LERA

FYND: KERAMIK

A 18 GROPP M. SKÖRBR. STEN EV. STOLPH. REST

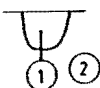
0,4 ϕ m

- ① GRÅBRUN SILT ENST. KOLFNAS
- ② GULGRÅ LERA

A 6 STOLPHÅL

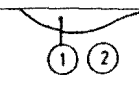
0,16 ϕ m
0,13 djup från V

- ① GULGRÅ SILT
- ② GUL LERA

ANM: YTA 1

A 10 GROPP

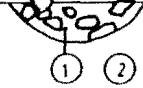

- ① SE A 17+11
- ② "

FYND: KERAMIK SLAGGBIT
BR. LERA AVSLAG

A 15 LITEN KOKGROPP

0,5x0,45 m
0,15 djup

HAKPROV I
2 A HALVAN

- ① GRÅSVART SILTIG LERA MKT. KOL O. SOT SKÖRBRÄND STEN CA 1,5 L UR DEN HALVERADE ANLÄGGNINGEN
- ② GULGRÅ LERA

FYND: BR. LERA, SMÅ KERAMIKBITAR
O. LITE BR. BEN

A 19 HÄRDREST

från SO

- ① GRÅGUL SILT INSLAG AV SOT
- ② SVART SILT INSLAG AV KOL O. BR. LERA
- ③ BRUN HUMÖS SILTIG SAND (RECENT DIKE)

A 7 SKÄRVSTENSGROPP

0,88 ϕ m
0,28 djup från NV

- ① GRÅ SILT, MKT. SKÄRVIG STEN, SKÖRBR. STEN MOT BOTTENSTÖRRE STEN
- ② GRÅGUL LERA

ANM: YTA 1
ENSTAKA INSLAG AV SOT
CA 5 L SKÖRBR. STEN
FYND: KNACKSTEN I YTAN
KOLPROV

A 12 REST AV HÄRD / STOLPHÅL

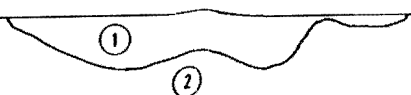
0,5 ϕ m
0,03 djup

- ① KOL, SOT, SKÖRBR. STEN
- ② GULGRÅ LERA

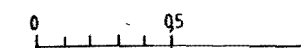
A 16 GROPP (RÄNNA GRÄVD FÖR PROFIL)

2,10x1,54
från S

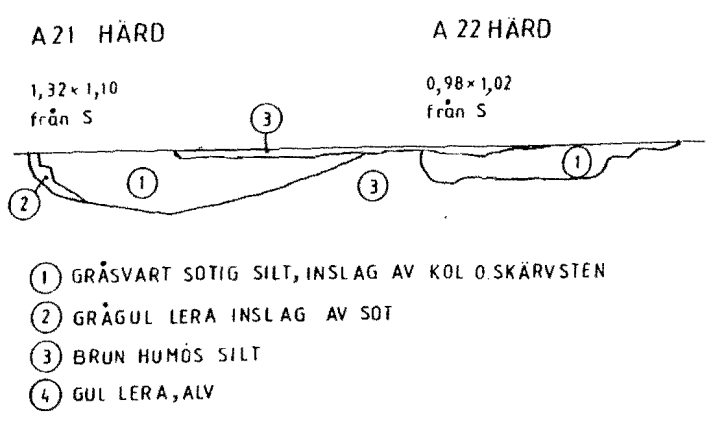

- ① GRÅGUL FLAMMIG LERA
- ② GUL LERA

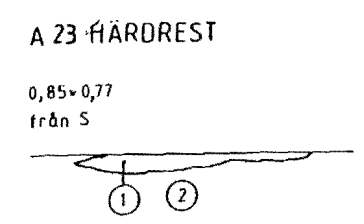
PROV: 2 PM I GRÄVD HALVA
FYND: KERAMIK

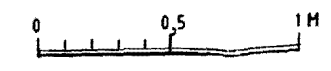
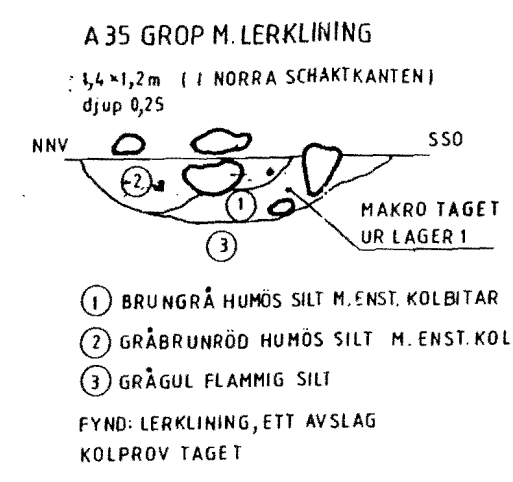
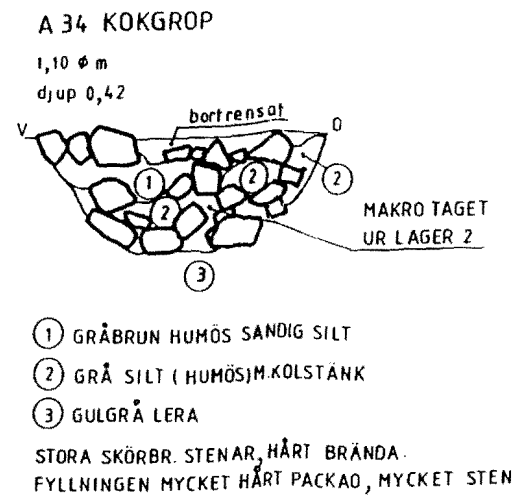
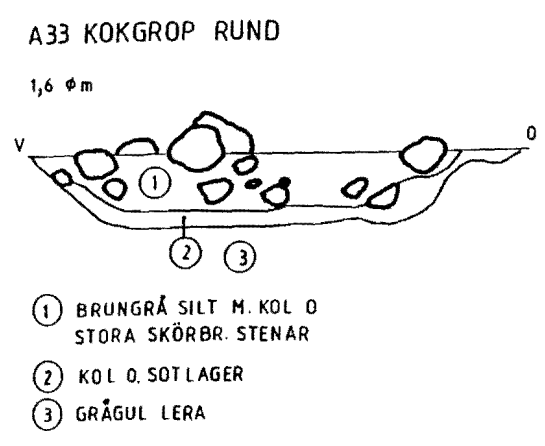
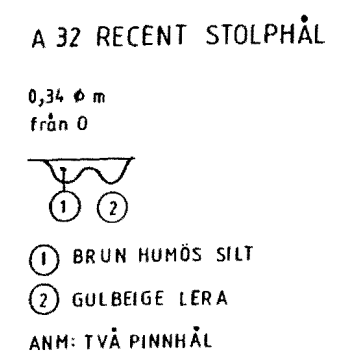
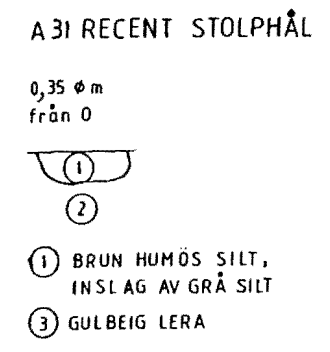
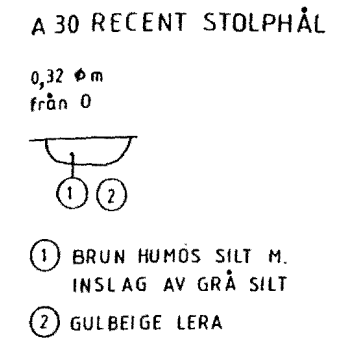
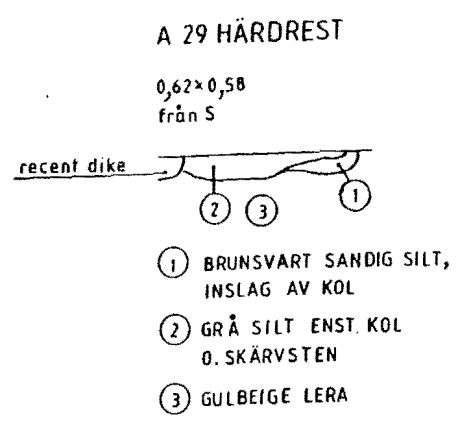
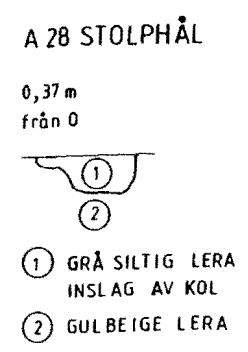
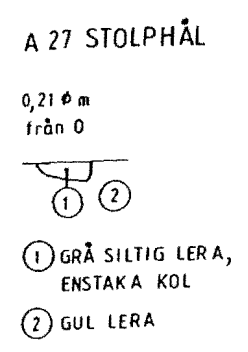
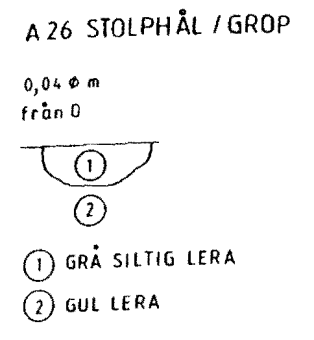
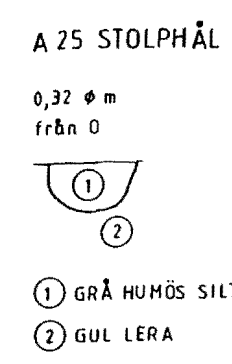
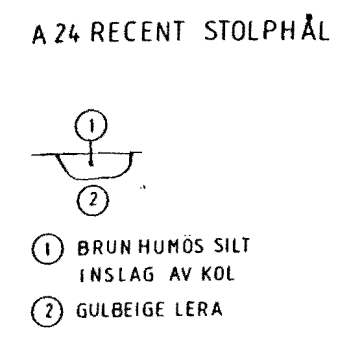
BOHUSLÄNS MUSEUM Box 403, MUSEGATAN 1 S-451 19 UDDEVÄLLA Tel. 0522-65 85 00 Fax 0522-65 85 05			
FORML. NR	FASTIGHETS BETECKNING MEDBY 1:8		
KOORDINATSYSTEM	ORT, BOCKEN HOGDALS S:N	KOMMUN STRÖMSTAD	
HÖJDSYSTEM	SKALA	DIARIE-NR P.nr. 858	LANDSKAP BO
RENSAT AV <i>08 feb-2003</i>	RETN. NR	UNDERBÖRT ÅR 2002	AV S.S. I.L.

ANM: KOLPROV
STOR PLATT STEN I KANTEN AV A21

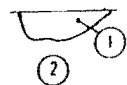
ANM: KRAFTIGT FÖRSTÖRD AV PLOGSPÅR

BOHUSLÄNS MUSEUM Box 403, MUSEIGATAN 1 S-451 19 UDDEVALLA Tel. 0522-45 85 00 Fax 0522-45 85 05		FORNL. NR FASTIGHETSBETECKNING MEDBY 1:8
KOORDINATSYSTEM	ORT, SOCKEN HOGDAL S:N	KOMMUN STRÖMSTAD
HÖJDSYSTEM	SKALA R.nr. 858	LANDSKAP BO
RENTAD AV feb 2003	RITN. NR	UNDERSÖKT ÅR 2002 AV S.S. I.L.

A 36 STOLPHÅL

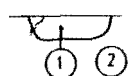
0,34x0,3 m från S

- ① GRÅGUL LERA
- ② GUL LERA

A 37 STOLPHÅL

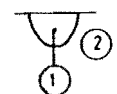
0,3x0,3 m från S

- ① GRÅGUL LERA
- ② GUL LERA

A 38 STOLPHÅL

0,17x0,17 m från S

- ① GULGRÅ LERA
- ② GUL LERA

A 39 STOLPHÅL

0,02 m från S

- ① GRÅGUL LERA
- ② GUL LERA

A 46 REKTANGULÄR
HÄRDREST

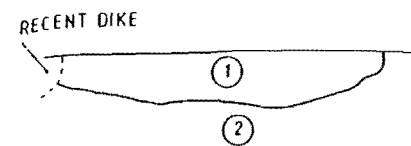
1,55x0,8 m
0,03x0,05 djup

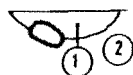
- ① KOL, SOT, SVART SILT, M SKÖRBR STEN
MKT. TUNT
 - ② GRÅGUL LERA
- FYND: EV. DELAR AV SLIP/ MALSTEN?
KOLPROV TAGET

A 106 RÄNNA GROP FR. O

1,20x0,50 m från O

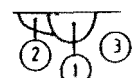
A 57 STOLPHÅL, STENSKOTT

- ① BRUNGRÅ SILT M. KOL O. BR. LERSTÄNK
ENST. SKÖRBR. STENAR
 - ② GULGRÅ LERA
- FYND: ETT TUNT AVSLAG M. INHAK

A 62 STOLPHÅL

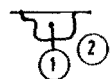
0,3 m
0,10 djup

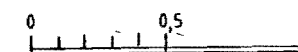
- ① GRÅ HUMÖS SILT M. KOLFNAS
- ② LJUSGRÅ SILT
- ③ GULGRÅ FLAMMIG SILT

A 63 STOLPHÅL

0,15 m
0,07 djup

- ① GRÅ HUMÖS SILT M. KOLFNAS
- ② GRÅGUL FLAMMIG SILT

BOHUSLÄNS MUSEUM Box 403, MUSEGATAN 1 S-451 19 UDDEVALLA Tel. 0522-85 85 00 Fax 0522-85 85 05		FORNL. NR FASTIGHETSBECKENING MEDBY 1:8
KOORDINATSYSTEM	ORT, BOCKEN HOGDAL S:N	KOMMUN STRÖMSTAD
HÖJDSYSTEM	SKALA P.nr. 858	LANDSKAP
RENNITAD AV feb-2003	RITN.NR	UNDERBÖKT År 2002 AV S.S. LL.

Resultat

Innehållet av förkolande fröer i proverna var mycket sparsamt. I fyllningen från A 34 återfanns dock fyra fragment av sädeskorn ej närmare bestämbara till art. I fyllningen från A 15 återfanns ett skalfragment, troligen av hasselnöt. Två fröer av mälla påträffades även i A 35. Med undantag av A 15 innehöll proverna rikligt med kol. Innehållet av recenta fröer var mycket lågt i samtliga prover.

anläggning	volym ml	sädeskorn obestämt (<i>cerealia</i> indet.)	mälla (<i>Chenopodiaceae</i>)	cf hasselnötsskal	örtstam	frö? oidentifierad	recenta fröer	kol	ben brända
A 15	950	5/3					x	xxx	
A 34	1550							xxx	
A 11	1550			1			x	xx	
A 35	1550		2		1	1	x	xxxxx	x

x=enstaka, xx=måttligt, xxx=vanlig, xxxx= rikligt, xxxxx=mkt rikligt

Diskussion

Proverna innehöll mycket få fröer varför en diskussion om platsens närmiljö och anläggningarnas funktion inte kan göras. Analysresultatet av näraliggande anläggningar under förundersöknings skedet var dock något mer givande (Ekblom 2001). Denna analys indikerar odling med förekomsten av sädeskorn, i ett fall bestämt till skalkorn. Förekomsten av granbarr antyder att granen växte lokalt eller i närregionen. Övriga påträffade fröer av ogräsväxter, indikerar en kulturmarksmiljö, dock var materialet alltför begränsat för en närmare diskussion.

Referenser

Beijerinck, W. 1976. Zadenatlas der Nederlandsche Flora.. Backhuys & Meesters. Amsterdam.
 Ekblom 2001, Rapport makrofossil och pollen analys, Nordby, Hogdal sn, Bohuslän. På uppdrag av Bohusläns museum. Uppsala. Geark rapporter 6.

På uppdrag av Bohuslänsmuseum:

Geark/Anneli Ekblom

Uppsala 2003-02-09

